

Respekt 48 / 2006

Medvědi porazili Hyundai

26.11.2006 16:03 – [Domov](#) – [Petr Třešňák](#)

Nová generace ekologů ukázala svaly

Pavel Franc (vlevo) a Jiří Nezhyba: „Úspěch to bude, až všichni splní, k čemu se zavázali.“ [Více](#)

Když jednatel korejské automobilky Hyundai Eok-Jo Kim minulý týden v Ostravě představoval čerstvě podepsanou Deklaraci porozumění, působilo to chvíli jako dobrý vtíp. Jaké porozumění? Ještě před rokem se přece kvůli stavbě továrny v Nošovicích u Frýdku-Místku vyhrožovalo vyvlastněním i smrtí a vysoce postavení politici neváhali za tichého přihlížení korejského investora vzpurné majitele pozemků tvrdě vydírat. A teď, když je půda v kapse, najednou firma, ministerstvo průmyslu i Moravskoslezský kraj slibují málem modré z nebe: šetrnou dopravu kolem fabriky, vytvoření biokoridoru pro vlky a medvědy, desítky milionů pro ekologické projekty v okolí, a dokonce zastavení přípravy dalších průmyslových zón v kraji. A pokud by to náhodou nesplnili, sami si v předních evropských médiích zaplatí inzerát s oznámením, že nedodrželi slovo. Pozoruhodný obrat naznačuje, že investoři a jejich

Žádní aktivisti

Dva mladí muži, kteří si v džínách a sportovních větrovkách odběhli z kanceláře na oběd do jedné brněnské kavárny, mají jeden kuriózní požadavek. „Jestli nás chcete fotit, budeme si muset skočit pro oblek,“ říkají rozhodně, „my se totiž fotíme jenom v obleku. To není vtíp.“ Od ekologických aktivistů trochu překvapivá slova. „Jo a taky nemáme rádi, když se o nás píše jako o aktivistech,“ dodává jeden z mužů Pavel Franc, „běžný člověk si představí nějaké šilence přivázané k bagrům, ale my používáme jen právní prostředky.“

Dnes osmadvacetiletý právník a vůdčí osobnost organizace Ekologický právní servis (EPS) Pavel Franc se prý o životní prostředí začal zajímat už v deseti letech, kdy si přečetl známou knihu Ericha Fromma Mít nebo být. Ve čtrnácti přišel do kanceláře Hnutí Duha a začal tu pomáhat. „Šel jsem pro Duha něco vyřídit na úřad, jenže tam mě jeden úředník poslal za druhým, druhý za třetím a čtvrtý mě vrátil k tomu prvnímu,“ vzpomíná, „pochopil jsem, že když nebudu přesně znát svá práva, tak se nedovolám.“ Pod vlivem tohoto zážitku si podal přihlášku na právnickou fakultu a už ve druhém ročníku dával dohromady žalobu na firmu Danone pro neoprávněné používání značky Bio. Vyhrál a firma se musela omluvit. To už Franc pracoval pro nově založenou organizaci, která sdružovala ekologické právníky – EPS. V době, kdy kampaním environmentálních organizací ještě často udávaly tón emoce, vsadila na střízlivý styl, expertní znalosti práva a vytrvalou důslednost. Úspěchy se brzy dostavily. Po výhře nad Danone uspěl EPS v případě stavby továrny Philips v Hranicích na Moravě – objevil několik nezákonností ve výstavbě (firma například neměla schválený bezpečnostní program prevence závažných havárií) a na jeho podnět byli čtyři zodpovědní státní úředníci obviněni z nedbalostního trestného činu. EPS zastupoval také sedláka Jana Rajtera ve sporu s mexickou firmou Nemark, v němž zemědělec nakonec vyhrál všechny soudní spory a dočkal se čtvrtmiliardového odškodného. „Velký protivník, velká čest,“ usmívá se Franc a přidává

svůj recept: „Každý případ potřebuje specifickou strategii. Musíte mít jednak v ruce dobré právní argumenty a také najít způsob, jak zaujmout média a veřejnost.“

U kolegů z branže si vysloužil uznání. „V pomoci lidem, kterým se děje nějaké příkoří, je u nás EPS nejlepší. Kde jinde také najdete deset specializovaných ekologických právníků pod jednou střechou,“ říká Vojtěch Kotecký z Hnutí Duha a předseda Strany zelených Martin Bursík přitakává: „Jsou opravdu mimořádně schopní.“ Ostré zuby mladých právníků měla poznat i firma Hyundai Motor Company.

Tvrdě a bez oběda

Pozici ekologických nevládních organizací u nás v případě velkých investičních kauz obvykle charakterizuje heslo – není důležité vyhrát, ale zúčastnit se. Přes žaloby, soudy a protesty stát či soukromníci nakonec své dálnice, fabriky a průmyslové zóny zpravidla protlačí podle svého. S továrnou Hyundai v Nošovicích to nevypadalo o moc lépe. Severomoravský kraj ve spolupráci s vládou nejprve nechal o umístění stavby rozhodnout samotné Korejce (vybrali si pochopitelně krásnou krajinu beskydského podhůří, a ne mnohem vhodnější průmyslové zóny dál), pak spustil tvrdou kampaň, aby se zbavil odpůrců: obyvatelům Nošovic slíbil odškodné sto tisíc jako kompenzaci za zhoršené životní prostředí, takže několik občanů, kteří odmítali prodat pozemky, se ocitlo pod palbou sousedů. Premiér Paroubek pohrozil vyvlastněním, hejtman Tošenovský dal rebelům ultimátum a anonymní dopisy hrozící smrtí je pak zlomily docela. „Lidem z Nošovic jsme nabídli bezplatnou právní pomoc,“ vypráví Pavel Franc. „Smlouvy podepsané pod hrozbou smrti jsou z hlediska svobodné vůle značně na hraně a lze pochybovat o jejich platnosti.“ Jenže několikaměsíční nátlak udělal v Nošovicích své – všichni se báli a odmítali se dál bránit. EPS pak alespoň podal odvolání v řízení o zásahu do krajinného rázu, kterému podle jeho názoru fabrika odporovala. A za chvíli měl v kanceláři návštěvu.

„V automobilovém průmyslu je načasování velmi důležité, každé zpoždění je pro nás nepříjemné,“ říká s úsměvem onen host, šéf právníků tuzemské odnože firmy Hyundai Tomas Dosik Kim. „Proto jsme jim nabídli jednání.“ Po úspěšné sérii žalob v kauze Nemark se zkrátka rozkřiklo, že Ekologický právní servis dokáže investorům rozjezd značně zkomplikovat. Automobilka už ve skluzu byla a potřebovala rychle vyrábět, takže hledala kompromis. Ekologové na jednání přistoupili, ale vyzbrojili se tvrdými požadavky: Hyundai nebude používat žádné kamiony o víkend, má preferovat železnici a brát elektřinu z obnovitelných zdrojů.

„Bylo to hodně tvrdé vyjednávání,“ vypráví Franc. „Hyundai například trvala na modré střeše s ohledem na firemní barvy. My jsme namítali, že se do krajiny nehodí, ať udělají zatravněnou. To odmítali, že je moc drahá. A když se o tom jednalo snad potřetí, řekli jsme, tak dobře, nechte si modrou, ale v tom případě dejte jako zmírnění vzniklých škod padesát milionů na veřejně prospěšné projekty. A oni na to kývli.“ Jihokorejští vyjednávači prý občas křičeli, jejich šéf jednou dokonce s třísknutím dveří opustil místnost. Neustále vytáčeli mobilními telefony své nadřazené v Koreji a konzultovali možnosti. Jednání probíhala několik měsíců, občas i několikrát týdně, většinou deset, dvanáct hodin bez pauzy na oběd. Časem se k nim přidali také zástupci kraje a ministerstva průmyslu. „Bylo to hodně stresující,“ říká Franc, který na jednání chodil s kolegou Jiřím Nezhybou. „Sedíte proti patnácti lidem a nevíte, kdy kdo blufuje a kdy říká pravdu. Hyundai často tvrdila, že některé naše požadavky technologicky nezvládne, ale dodnes nevím, jestli to nebyla výmluva. Museli bychom si najmout experta na automobilový průmysl a na to nebyly peníze.“

Střízlivá výhra

Po několika měsících nakonec všechny strany podepsaly několikastránkovou deklaraci, která vstoupí do dějin jako první velká česká dobrovolná dohoda soukromého investora s nevládní organizací. Hyundai se mimo jiné zavázala, že omezí kamionovou dopravu o víkendech, zřídí zmíněný fond, dobrovolně se přihlásí do evropského systému ekologických auditů a vyladí svůj dopravní plán s expertem najatým EPS. Kraj slíbil okamžitě zastavit přípravu veškerých dalších průmyslových zón na zelené louce, postavit protihlukové zábrany v dotčených obcích a napříště už investory lákat jen do stávajících průmyslových oblastí. Stát musí podle deklarace postavit biokoridor přes dálnici, jímž by mohly migrovat velké šelmy ze Slovenska do Beskyd, a změnit systém investičních podpor tak, aby bylo podporováno budování průmyslových zón na ekologicky zdevastovaných plochách. Ekologové se zavázali, že se nebudou odvolávat v příslušných schvalovacích řízeních a brzdit stavbu.

Dohoda globální automobilky s lokální ekologickou iniciativou vypadá jako příslib lepších časů, ale sami právníci radí to nepřeceňovat. „Situace byla velmi specifická, protože Hyundai strašně spěchá a tlačí na ni šéfové z Koreje,“ říká Pavel Franc, „úspěch to bude, pokud všichni splní, k čemu se zavázali, což není úplně jisté.“

Sankcí, která případného narušitele dohody postihne, bude zveřejnění inzerátu v tisku, v němž se přizná, že nedrží slovo. „Mám z toho smíšené pocity,“ říká předseda Strany zelených Martin Bursík. „Je to sice průlomová dohoda, ale EPS v ní vlastně vyjednal jen to, co předtím nedokázal vyjednat stát. Takže to můžete vnímat jako potvrzení důležitosti občanské společnosti, ale taky jako důkaz, jak moc v těchhle případech selhává stát.“

Může nás aktivita Ekologického právního servisu inspirovat? Jak? Debatujte na www.respekt.cz.